

Enschede voor vrede

10 TWENTE VANDAAG

Wake voor vrede mét Duitsers: 'De tanks staan al in onze achtertuin'

De laatste heeft wel een gevoel. Toen de kerncentrale van de Duitse stad Döbmitz werd ontworpen, was er al een protest. Toen de kerncentrale van de Duitse stad Döbmitz werd ontworpen, was er al een protest. Toen de kerncentrale van de Duitse stad Döbmitz werd ontworpen, was er al een protest.

Dreiging
Een bakkersnede gedachtis die de koude Oorlog kennelijk zo nabij is

— Jan Schaake

'Installatie vertoont steeds meer gebreken'

Twentenaren eisen sluiting kerncentrale

De kerncentrale bij Lingën, 40 kilometer van Enschede en Hengelo, moet dicht slaan. Dat betoogden zaterdag enkele honderden demonstranten, onder wie velen uit Nederland.

Leo van Raaij
Lingen/Enschede

Her Kernkraftwerk Emsland staat op de nominatie in 2022 gesloten te worden, maar dat kan en moet veel eerder, vinden 70-80 organisaties. Daaronder is uit Nederland. Volgens Jan Schaake van Enschede voor Vrede zijn veel Twentenaren zich er amper van bewust dat vlak bij een kerncentrale staat, die al 30 jaar oud is en steeds meer manke menten vertoont.

Het op grote schaal uitdelen van jodiumtabletten in Oost-Nederland, vorig jaar september, droeg volgens Schaake amper bij aan die bewustwording. De tabletten werden in een cilinder van 500 kilometer hemer tot 18 jaar. Alleen in Nederland, niet in Duitsland. Het reikt volgens Schaake de Duitse overheid. Informatie over storingen in de centrale komt nauweljks de grens over, aldus Schaake. Volgens hem waren er in 30 jaar zeker 150 incidenten. „En het aantal storingen neemt toe.“ Het Nederlandsche ministerie voor Milieu en Energie meldt dat er in 2017 vier incidenten waren, in 2017 vijf.

Volgens Angelika Claßen, arts en Europes voorzitter van de ook in Nederland actieve vereniging voor Gezondheidszorg en Vredesvragen, ontbeekt het ook aan goede ervaringen.

Daar de centrale in het kader van de

Blackley 7 augustus 2018

ENSCHEDA 9

STERVENDE ZWANEN VREDESACTIE

De Duitse kerncentrale bij Lingën, 40 kilometer van Enschede en Hengelo, moet dicht slaan. Dat betoogden zaterdag enkele honderden demonstranten, onder wie velen uit Nederland.

De Duitse kerncentrale bij Lingën, 40 kilometer van Enschede en Hengelo, moet dicht slaan. Dat betoogden zaterdag enkele honderden demonstranten, onder wie velen uit Nederland.

Sommige activiteiten halen de krant, andere alleen het eigen ...

JAARVERSLAG 2018

VEDAN

stichting Vredes- En DuurzaamheidsActiviteiten Netwerkstad

ALGEMEEN

De stichting Vredes- En DuurzaamheidsActiviteiten Netwerkstad (verkorte naam: Stichting VEDAN) is op 18 oktober 2006 opgericht en heeft, volgens artikel 2 lid 1 van de statuten, ten doel:

- a. het informeren en mobiliseren van de Twentse bevolking voor vredeswerk en duurzaamheid; het bevorderen van het begrip tussen Nederlanders en Duitsers;
- b. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Volgens lid 2 van dat artikel tracht de stichting haar doel onder meer te verwezenlijken door:

het uitgeven van publicaties, het organiseren van openbare bijeenkomsten, discussies en manifestaties en het organiseren van Duits-Nederlandse uitwisselingen.

Het bestuur van de stichting wordt gevormd door Annie Blauw-Pool (voorzitter; Glanerbrug), William L.M. van den Heuvel (secretaris; Hengelo) en Jan A.M. Peters (penningmeester; Enschede).

Aan de planningsvergaderingen werd in 2018 naast de bestuursleden deelgenomen door Jan ter Haar, Tiny Hannink, Els du Rieu, Jan Schaake, Ahmed Yilmaz en Bob Zomerplaag.

postadres:	Rietmolenstraat 42	Kamer van Koophandel:	08151917
	7512 XW Enschede	RISN:	817429116
telefoonnr:	053-4322218	IBAN:	NL52TRIO0198319967
e-mail:	info@enschedevoorvrede.nl	website:	www.enschedevoorvrede.nl

ENSCHEDA VOOR VREDE

Voor de vredesactiviteiten in Enschede wordt door VEDAN de naam Enschede voor Vrede gebruikt. Enschede voor Vrede werd in het voorjaar van 1996 opgericht door een aantal mensen uit Enschede en omgeving die actief waren in internationale, landelijke en plaatselijke vredesorganisaties. Als Enschede voor Vrede zien we vredeswerk in de eerste plaats als het tot stand brengen en versterken van verbindingen in de samenleving, lokaal, landelijk en internationaal. Daar zetten we ons voor in. Het betekent soms ook dat we protest aan moeten tekenen bij gebeurtenissen die hier haaks op staan. Die een samenleving met geweld ontwrichten, dit goedpraten of zelfs propageren.

AFBEELDINGEN OP DE VOORPAGINA:

- linksboven: artikel over (Duitse deelname aan) maandelijkse Wake op Bevrijdingsdag 5 mei 2018
in de Twentsche Courant Tubantia d.d. 7 mei 2018
- middenboven: artikel over de demonstratie op zaterdag 9 juni 2018 bij de kerncentrale in Lingen
op de voorpagina van de Twentsche Courant Tubantia d.d. 11 juni 2018
- rechtsboven: artikel over de die-in tijdens het maandelijkse luchtalarm op Hiroshimadag 6 augustus 2018
in de Twentsche Courant Tubantia d.d. 7 augustus 2018
- linksonder: eindpunt Moeders-voor-Vrede-wandeling op 6 mei 2018
- middenonder: Duits-Nederlands antikernwapenoverleg in het Stadhuis van Münster op 14 juni 2018
- rechtsonder: eindpunt Walk of Peace op 23 september 2018

ACTIVITEITEN

Voor het vijfde achtereenvolgende jaar werd op de allereerste vergadering van Enschede voor Vrede van het nieuwe kalenderjaar – dit keer dus 2018 – gesproken over een jaarplan. Was het voorgaande jaar één van de zes hoofdstukken geschapt, dit jaar werd er één toegevoegd en bovendien werden ze in twee drietallen ingedeeld: een eerste drietal naar vorm (1. maandelijks wakes en andere protesten – dit was ook de nieuw toegevoegde – , 2. maandelijks vredes- en andere bijeenkomsten, 3. jaarlijkse vredesweek en andere projecten) en een tweede drietal naar inhoud (4. ‘wapentechnologiebasis Twente’, 5. sociale cohesie / vrede voor Enschede, 6. antinucleaire activiteiten).

Dit jaarverslag over 2018 zal deze hoofdstukkenindeling van het jaarplan volgen, maar net als voorgaande jaren zal aan deze indeling een hoofdstuk toegevoegd moeten worden met ontwikkelingen en activiteiten die bij het samenstellen van het jaarplan nog niet voorzien waren. Met dat hoofdstuk beginnen we meteen.

0. EUREGIONALE VREDESCONTACTEN

Vanaf de oprichting, in 1996, heeft Enschede voor Vrede contacten gehad met gelijkgezinde organisaties aan de andere kant van de grens. De contacten zijn tien jaar later zelfs prominent in de doelstelling terechtgekomen in de statuten van de stichting VEDAN (zie pagina 2). Hoewel we in de beginjaren ook wel acties en bijeenkomsten van de Duitse vredesbeweging in Münster en Osnabrück bezochten en we aldoor intensieve contacten hebben onderhouden met twee in Ahaus woonachtige leden van Pax Christi im Bistum Münster, waren de contacten over de grens met name de laatste jaren vooral gericht op de antinucleaire beweging in Westmünsterland (waartoe gemakshalve die rond Lingen ook gerekend wordt).

Op 4 februari bezocht een lid van Enschede voor Vrede de Friedensratschlag die de Friedenskooperative (Friko) Münster jaarlijks aan het begin van het kalenderjaar organiseert. Het doel was eigenlijk om te zien hoe er samengewerkt zou kunnen worden rond de protesten tegen de jaarlijkse Landmachtdagen, hetgeen bij de Friko als acties tegen de Werbung der Bundeswehr ook hoog op de agenda staat. Het resultaat was echter een intensieve doorstart van de samenwerking die er twintig jaar wel was geweest met de Friko Münster maar vooral ook de start van een nieuwe samenwerking met de Friedensfreunde Dülmen die in 2017 als vereniging (e.V.) was opgericht in reactie op de opening van een Amerikaanse militaire logistieke basis in het kader van de Nieuwe Koude Oorlog: “Krieg beginnt hier!”

Er is actieve samenwerking uit voortgekomen. Voor zover deze aansloot bij activiteiten die we (toch al) als Enschede voor Vrede organiseerden, wordt deze bij de beschrijving van de betreffende activiteiten vermeldt en onze betrokkenheid bij antinucleaire activiteiten aan weerszijden van de grens staan in het betreffende hoofdstuk. Onze betrokkenheid bij vredesactiviteiten aan de Duitse kant van de grens uitten zich onder andere in een solidariteitsbrief na de terroristische aanslag in Münster op 7 april, de deelname dit jaar niet alleen aan de Paasmars in Gronau op Goede Vrijdag maar ook aan die in Münster met twee personen vanuit Enschede op Eerste Paasdag en met één persoon vanuit Enschede aan die in Dülmen op Tweede Paasdag, de aanwezigheid met drie personen vanuit Enschede op de Katholikentage “Suche Frieden” in Münster daags na Hemelvaartsdag waar we ook nog deelgenomen hebben aan de tweewekelijkse Mahnwache van de Friko in Münster, onze aanwezigheid bij de bijeenkomst van de Duitse Burgemeesters voor Vrede op 14 en 15 juni in Münster, onze deelname met drie personen vanuit Enschede op 4 augustus aan de eerste etappe van Münster naar Dülmen van de vredesfietstocht die vervolgens dwars door Noordrijn-Westfalen en Zuid-Limburg trok, ons bezoek, eveneens met drie Enschedeërs, op 24 november aan een actie van de Friedensfreunde in de binnenstad van Dülmen en dat van één Enschedeër op 7 december aan een bijeenkomst van de Friedensfreunde Dülmen met de schrijver-journalist Jörg Kronauer. Voor 2019 staan ook al weer de nodige gezamenlijke activiteiten op het programma. Er is in 2018 dus een stevige basis gelegd voor hernieuwde samenwerking op vredesgebied in Euregionaal verband.

1. MAANDELIJKSE WAKES EN ANDERE PROTESTACTIES

Op 6 mei 2017 zijn we als Enschede voor Vrede begonnen met een maandelijks wake tegen oorlog en geweld op elke eerste zaterdag van de maand. Die lijn hebben we in 2018 volledig door kunnen trekken waarbij er, net als in 2017, altijd wel 10 tot 20 mensen aanwezig waren met in 2018 een enkele uitschieter naar boven en naar beneden die echter beide te maken hadden met de zojuist genoemde hernieuwde contacten met de vredesbeweging in Westmünsterland.

Vanwege het grote aantal Duitsers die op zaterdag de Enschedese binnenstad bezoeken hebben we vanaf de wake van februari ook steeds een Duitstalige versie van het flyerje dat we aan geïnteresseerden uitdelen,

zij het dat de tekst van deze flyer niet elke maand een op de actualiteit aansluitende eerste alinea heeft, maar altijd dezelfde. Bij die wake van februari kregen we al gezelschap van de flyeraars van één politieke partij; bij die van maart van drie politieke partijen die in de aanloop van de Gemeenteraadsverkiezingen graag met ons op de foto wilden. Dat het daarbij om het CDA, de ChristenUnie, D66 en DENK gaat laat zien dat de onvrede over oorlog en geweld breder is dan de linkse partijen die we doorgaans tot onze achterban rekenen. In de loop van het jaar kwamen ook veel buitenlandse studenten en toeristen (even) bij de wake staan voor een fotomoment en in december nam zelfs Sinterklaas deel aan deze wake.

De wake op 5 mei vormde een hoogtepunt en haalde met een foto ook de krant. Er waren 15 Friedensfreunde uit Dülmen overkomen om zich juist op deze Bevrijdingsdag bij onze wake tegen oorlog en geweld aan te sluiten. Met ook een wat hogere opkomst aan Enschedese zijde haalden we dit keer de 40 deelnemers. Drie maanden later, op zaterdag 4 augustus, slechts zes deelnemers maar dat werd mede veroorzaakt door het feit dat een aantal Enschedeërs deelnam aan de in het vorige hoofdstuk genoemde vredesfietstocht van Münster naar Dülmen en door het feit dat we twee dagen later, op maandag 6 augustus, op de Oude Markt een *die-in* organiseerden toen op deze 73ste herdenkingsdag van de atoombom op Hiroshima om 12 uur 's middags de sirenes klonken van (de maandelijkse oefening van) het luchtalarm. Dankzij de deelname van een tiental Friedensfreunde uit Dülmen haalden we daarbij de 20 deelnemers waardoor RTV Oost, de lokale omroep 1Twente en de Twentsche Courant Tubantia mooie plaatjes konden schieten. Tot deze actie was opgeroepen door het Jeanette Noëlhuis in Amsterdam, maar voor zover wij na hebben kunnen gaan waren we in Enschede (naast henzelf) de enige groep in Nederland die aan deze oproep gehoor heeft gegeven.

In het hoofdstukje 'andere protestacties' mag niet de actie ontbreken die we op zaterdag 14 maart samen met een aantal Syrische Enschedeërs hebben georganiseerd tegen het Amerikaanse vergeldingsbombardement op Syrië enkele dagen daarvoor, waaraan een honderdtal mensen heeft deelgenomen, onder andere vanuit Amsterdam en Nijmegen, en waarmee we dit keer zelfs het landelijke televisieprogramma Hart van Nederland haalden; onze protestactie tegen de Landmachtdagen op zaterdag 26 mei in het Volkspark (waarvoor de "Gevatter Tot" speciaal uit Dülmen aan was komen reizen omdat tijdens de manifestatie zelf ook de militaire Duits-Nederlandse samenwerking – met name het in Münster gevestigde hoofdkwartier van het 1ste Duits-Nederlandse legercorps en de twee weken eerder opgerichte Duits-Nederlands tankbrigade – werd geëvalueerd); de protestactie op zondag 2 september tegen de 2de editie van de International Army Show op de voormalige Vliegbasis Twenthe en de protestactie op zaterdag 15 september – nota bene de dag waarop de landelijke Vredesweek van start ging – tegen het Defensie-festival D-day in Haaksbergen. Met deze laatste activiteit haalden we ook nog de krant. Hoewel we hier door onze vrienden uit het Duitse grensgebied wel toe opgeroepen werden hebben we ons protest tegen de grote legeroefening begin oktober niet in de vorm van een picketline gegoten maar in die van een brief aan het provinciebestuur (zie hoofdstuk 4).

Wel hebben we ons, in samenwerking met de landelijke actiegroep *inEumanity* of *Stop the War on Migration*, nog twee keer in Hengelo laten zien en wel in de vorm van een protest tegen de rol die wapenfabrikant Thales speelt in de bewapening van de oorlogvoerende partijen die miljoenen burgers op de vlucht laat slaan en in die van de Europese Unie om die vluchtelingen vervolgens bij de buitengrenzen tegen te houden. Twee keer verdienen aan het leed van de medemens. Een eerste protest vond plaats op vrijdag 30 september onder de bezoekers van een concert in de Schouwburg Hengelo tegen het feit dat de foyer de naam van haar sponsor Thales droeg en het tweede – waarmee de regionale pers weer werd gehaald – op vrijdag 19 oktober toen de beide poorten voor het expeditieverkeer van en naar het bedrijf een hele werkdag lang effectief werden geblokkeerd.

2. MAANDELIJKSE VREDESTUIN- EN ANDERE BIJEENKOMSTEN

De eerste drie Vredestuinbijeekomsten van 2018 vormden feitelijk het hoofdbestanddeel van de door Enschede voor Vrede georganiseerde (en door de landelijke Referendumcommissie gefinancierde) referendumcampagne tegen de nieuwe Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (WIV). Als insteek voor deze tegencampagne hadden we de internationale uitwisseling van niet eens door de eigen veiligheidsdiensten 'geëvalueerde' gegevens over Nederlandse burgers en organisatie met buitenlandse inlichtingen en veiligheidsdiensten. Het bleek echter lastig om in deze periode de weinige en inmiddels veelgevraagde deskundigen die ons land over deze materie kent "helemaal" naar Enschede te krijgen. Alleen de ons bekende Kees van der Pijl en (zijn oud-collega) Cees Wiebes bleken op 11 januari resp. 8 februari hiertoe bereid te zijn. De derde bijeenkomst, die van 8 maart, hebben we ingevuld met Dave Borghuis die vanuit de Piratenpartij in Enschede – effectief – actie voort tegen de commerciële wifi-tracking in het winkelgebied van de Enschedese binnenstad, hetgeen echter slechts vrij zijdelings met de WIV en met de ons gekozen insteek te maken had.

Samen met de aan het eind van het vorige hoofdstuk genoemde actiegroep *inEUMANITY / Stop the War on Migration*, hadden we het plan opgevat om een vierde inhoudelijke campagnebijeenkomst op de Universiteit Twente (UT) te organiseren. De bestuurskundige studievereniging Sirius wilde daaraan wel meewerken, maar kon het niet redden binnen de looptijd van de referendumcampagne. Deze bijeenkomst, die door een 15-tal vooral bestuurskundestudenten werd bezocht en door oud-bestuurskundestudent en voormalig lid van Enschede voor Vrede Mark Akkerman werd ingeleid, vond op 10 april plaats. Als Enschede voor Vrede besloten we toen op dinsdag 20 maart tussen de middag zelf een referendumbijeenkomst op de UT te organiseren, maar bij gebrek aan een samenwerkingspartner op de UT was de opkomst hier – buiten een drietal leden van Enschede voor Vrede – (vrijwel) nihil.

Wel leverde onze referendumcampagne ons nog een kraampje op op de verkiezingsmarkt die de Openbare Bibliotheek op zaterdag 17 maart organiseerde. Het brengt je altijd weer in contact met een paar geïnteresseerde bezoekers en op z'n markt is het ook altijd weer goed om de banden met verschillende lokale politici wat aan te halen. Dat mede als compensatie voor het feit dat we dit keer – vanwege onze referendumcampagne – geen verkiezingsdebat hadden georganiseerd zoals we dat vier jaar geleden nog wel hebben gedaan bij de Enschedese gemeenteraadsverkiezingen.

In hetzelfde voorjaar waarin we druk doende waren onze referendumbijeenkomsten georganiseerd te krijgen, bleken de samenwerkingsverbanden die we rond onze bijeenkomsten met Concordia en Studium Generale op de UT waren aangegaan ook hun vruchten af te werpen. Studium Generale was duidelijk geïnspireerd door de Vredestuinbijeenkomsten van oktober en december 2017 en voerde ons als Enschede voor Vrede daarom als samenwerkingspartner op bij twee reguliere activiteiten: op dinsdag 13 maart (een relatief slecht bezochte avond) over kernwapens en op dinsdag 20 maart (een beter bezochte avond) over autonome wapensystemen.

Concordia benaderde ons aan het begin van het kalenderjaar al met een tweetal vragen, namelijk of we niet eens een Vredestuinbijeenkomst met documentairemaker Sinan Can zouden kunnen organiseren naar aanleiding van zijn recente productie “Vergeten Kinderen van het Kalifaat” en of we de Vredestuinbijeenkomst van (12) april in het kader zouden willen plaatsen van het Concordia-maandthema ‘Verbeelding aan de Macht’ waarin de denkbeelden van de protestbeweging van 1968 – 50 jaar geleden – aan het hier en nu gekoppeld dienden te worden. Dat laatste hebben uiteindelijk voornamelijk intern opgelost door Hanka Psegrodska te laten vertellen over de Praagse Lente, Jan Peters over repressieve tolerantie en Jan Schaake over inclusief handelen. Met Sinan Can, die alweer druk bezig was met een nieuwe productie, lukte het niet om een datum in het voorjaar te vinden. Uiteindelijk hebben we dat opgelost door hem in zijn hoedanigheid als Journalist van de Vrede uit te nodigen voor de toekenning van deze eretitel door het landelijk Humanistisch Vredesberaad aan zijn opvolger Rudi Vranckx op zondag 9 september. Dit keer niet op de gebruikelijke locatie in het Auditorium van Concordia maar in de Theaterzaal. En dit keer ook niet voor het gebruikelijke aantal van 10 tot 20 aanwezigen bij een gemiddelde Vredestuinbijeenkomst, maar ruim 40 aanwezigen waarvan een tiental met de mede-organisator van buiten Enschede was aangereisd.

De Vredestuinbijeenkomst van 10 mei viel op Hemelvaartsdag en is daarom niet doorgegaan en die van 14 juni komt in het hoofdstukje over antinucleaire activiteiten aan de orde. Met stichting Ebru was afgesproken om samen een activiteit in het kader van het op 7 en 8 september te houden D’RAN-festival te organiseren, maar dit festival werd door de organisatie naar mei 2019 verplaatst (en vindt dan midden in de Ramadan plaats, zodat samenwerking met Ebru dan niet voor de hand ligt).

Net als vorig jaar begonnen we op verzoek van Concordia de reeks Vredestuinbijeenkomsten in het najaar alweer op de donderdag vóór de Vredesweek, dus op 13 september. Op deze bijeenkomst werden we door Raki Ap bijgepraat over de recente geschiedenis en huidige situatie in West-Papoea: een voormalige Nederlandse kolonie waar we zelfs als Nederlandse vredesactivisten toch maar weinig van blijken te weten. Een ervaring die via de precies één week later op dezelfde locatie tijdens de Vredesweek gehouden theatervoorstelling “Indo’s Toen; Vluchtelingen Nu” van Wouter Muller en Ruud Hoemakers, leidde tot het thema “Het Verhaal van een Vluchteling” voor de serie van drie Vredestuinbijeenkomsten waarmee we het jaar 2018 zouden afsluiten. De sprekers voor 11 oktober en 13 december waren in samenwerking met de Enschedese vestiging van Vluchtelingenwerk Oost-Nederland aangezocht: Mohamad Hafeez vertelde over zijn vlucht als Pakistaanse gastarbeider uit de Verenigde Arabische Emiraten en zijn moeizame, 9 jaren durende gang langs de Nederlandse instanties om als vluchteling erkend te worden; Zaw Htet Naing over de redenen waarom hij begin dit jaar als Rohingya uit Myanmar was gevlucht en na 9 maanden al als vluchteling was erkend. De bijeenkomst van 8 november werd met het thema ‘Gevluchte deserteurs en dienstweigeraars’ gekoppeld aan de met verschillende activiteiten omgeven tentoonstelling “100 jaar Einde Eerste

Wereldoorlog” die we samen met de Openbare Bibliotheek Enschede organiseerden (zie het volgende hoofdstuk).

3. JAARLIJKSE VREDESWEEK EN ANDERE PROJECTEN

In feite vormde de in het vorige hoofdstuk genoemde referendumcampagne het eerste ‘andere project’. De Vredesweek en het tweede ‘andere project’ – de met bijeenkomsten omgeven tentoonstelling over het einde van de Eerste Wereldoorlog – kwamen daar ook al zijdelings aan de orde. De eerste voorbereidingen van die Vredesweek vonden plaats terwijl de referendumcampagne volop gaande was; die van de tentoonstelling werden vanwege de Vredesweek even stopgezet met als gevolg dat in oktober stevig aangepoot moest worden.

Net als voorgaande jaren was het thema van de Vredesweek 2018 al redelijk vroeg in het jaar bekend: “Generaties voor Vrede”. Een thema waar de jaarlijkse fototentoonstelling, die we samen met de fotografie-opleiding van het ROC van Twente organiseren, op zichzelf al op aansluit, maar dat bovendien als thema aan de leerling-fotografen kon worden meegegeven. Dat laatste gold ook voor de verhalenwedstrijd die we voor het tweede achtereenvolgende jaar met de Openbare Bibliotheek organiseerden. De voorbereidingsgroep van de viering van de Internationale Dag van de Vrede had al voor de aula van een middelbare school als locatie gekozen, maar koos uiteindelijk voor een ander thema. Bij de Opening van de Vredesweek en bij de *Walk of Peace* probeerden we – via onze (maatschappelijk) stagiair(e)s – ook iets te doen met dit thema; het door het vocaal ensemble La Colombe aangeboden Vredesweekconcert werd door hen samen met een kinder- en een studentenkoor in het kader van Generaties voor Vrede geplaatst en de in het vorige hoofdstuk reeds genoemde theatervoorstelling “Indo’s Toen; Vluchtelingen Nu” van Wouter Muller – die dit jaar bovendien de Enschedese Ambassadeur voor de Vrede was – vormde een fantastische inhoudelijke invulling van het thema. Ook maakten we gebruik van het aanbod van PAX om een bijeenkomst in te leiden over de strijd tegen kernwapens zo’n 40 jaar geleden en anno nu, terwijl Studium Generale door een vergissing in de datum per ongeluk met een heel eigen invulling kwam: de Studium Generale lezing op de dinsdag in de Vredesweek zou namelijk gaan over cybersecurity: een fenomeen waar een vorige generatie zich absoluut geen zorgen over maakte maar de huidige generatie des te meer (en dat op zich ook heel goed aansluit bij de eerder dit jaar gevoerde referendumcampagne van Enschede voor Vrede); de voor de Vredesweek bedoelde activiteit vond één week later plaats en ging over vluchtelingstudenten en de wijze waarop zij door andere studenten werden opgevangen. Een activiteit die op 30 november een vervolg kreeg in de eveneens in de Vrijhof op het UT-terrein georganiseerde voorstelling “Kinderen van Aleppo” van het geëngageerde theater-duo George en Eren. Deze één week uitgestelde Studium Generale bijeenkomst kon met de eigenlijke Vredesweek verbonden worden door een bijeenkomst met de thans onder voor IS gevluchte christenen in Noord-Irak werkzame Syrische priester Jacques Mourad die zelf door IS ontvoerd is geweest en door moslims uit zijn stad in Syrië uit handen van IS werd bevrijd. Ook zou in samenwerking met het Wilminktheater op zondag 16 september de muziekvoorstelling *Alhambra Revisited* (over het samenleven van joden, christenen en moslims in het middeleeuwse Andalusië) worden aangeboden. Al met al werd de Vredesweek een “Vredestiendaagse” en met de één week eerder plaatsvindende bijeenkomst met Sinan Can, de maandelijkse wake en Vredesuinbijeenkomst als een “Vredesmaand”-programma gepresenteerd!

In een boom zo volgeladen is de kans dat er door omstandigheden iets uitvalt natuurlijk groter dan anders, maar dat er drie voorgenomen activiteiten moesten sneuvelen was wel heel veel. Ten eerste bleek het Wilminktheater door een interne personele wisseling de muziekvoorstelling *Alhambra Revisited* toch niet in september te kunnen herbergen. Ten tweede bleek de inleider op de Studium Generale bijeenkomst over cybersecurity, Arjen Kamphuis, tijdens vakantie in Noorwegen van de aardbodem te zijn verdwenen. En ten derde bleek Jacques Mourad nog zodanig te lijden onder de gevolgen van een rugoperatie dat zijn artsen hem ernstig afraadden de vliegreis van Noord-Irak naar Nederland te ondernemen. Met het Wilminktheater, de producent van *Alhambra Revisited* en Jacques Mourad is afgesproken in voorjaar van 2019 een nieuwe poging te ondernemen. Op de vrijgekomen plaats van de bijeenkomst met Arjen Kamphuis hebben we in de programmaflyer een op diezelfde avond in en door de Openbare Bibliotheek van Gronau georganiseerde bijeenkomst met de Aramese ‘*Peacemaker*’ Simon Jacob opgenomen waarmee we toch nog enige aandacht hadden voor het door deze ontwikkelingen geslagen gat dat precies het vreedzaam samenleven van met name christenen en moslims betrof.

De opkomst op de acht verschillende Vredesweekactiviteiten die wèl volgens planning zijn doorgegaan was wisselend. Bij de Opening op zaterdag 15 september was deze redelijk normaal; de bijeenkomst op maandag 17 september over kernwapens was uitgesproken laag (de enige aanwezige jongere was een studente uit

Leiden!), die op woensdag 19 september rond de verhalenwedstrijd was op zichzelf niet slecht maar minder dan vorig jaar, die op donderdag 20 september met Wouter Muller en Ruud Hoemakers vormde een hoogtepunt, waarbij het aantal bezoekers op vrijdag 21 september bij de viering van de Internationale Dag van de Vrede dan weer een laagterecord vormde. Ook het bezoek op zaterdag 22 september van het Vredesweekconcert was aan de lage kant. De Walk of Peace die op zondag 23 september in en rond Roombeek werd georganiseerd viel letterlijk in het water. Na een uitermate droge zomer viel de regen juist op deze dag met bakken uit de lucht en onder die omstandigheden mag een deelname van 40 mensen nog "hoog" genoemd worden. Het bezoekersaantal op de (één week te laat plaatsvindende) Studium Generale bijeenkomst was dan weer redelijk normaal.

Zoals ook uit dit overzicht blijkt, was het een uitermate vol programma – waarvoor Enschede voor Vrede tijdens de Opening op 15 september de officieel op 21 september uitgereikte PAX-duif kreeg overhandigd –, maar waarbij opgemerkt mag worden dat de meeste activiteiten (inmiddels) door samenwerkingspartners (mede) worden georganiseerd: het ROC, de Openbare Bibliotheek, Studium Generale, Concordia, La Colombe en (hoewel dat dit jaar niet tot een daadwerkelijk plaatsvindende activiteit leidde) het Wilminktheater. Ook de *Walk of Peace* en de Viering van de Internationale Dag van de Vrede worden door andere organisaties mee voorbereid.

En soms liggen de initiatiefnemers ook buiten ons. Zo werden we als Enschede voor Vrede in het voorjaar van 2018 door de Openbare Bibliotheek benaderd met de vraag of we betrokken wilden worden bij een tentoonstelling met bijbehorende activiteiten over het einde van de Eerste Wereldoorlog, op 11 november 2018 precies 100 jaar geleden. De Openbare Bibliotheek was op haar beurt benaderd door een verzamelaar van ansichtkaarten die in de periode november 1918 – januari 1919 vanuit Enschede waren verstuurd door de 80.000 vrijgekomen krijgsgevangenen uit krijgsgevangenenkampen in het aangrenzende Westfalen en die in Enschede werden opgevangen om ontluist te worden en aan te sterken voor de eigenlijke reis naar huis. De titel van de tentoonstelling was dan ook (naar de tekst op één van de ansichtkaarten) "Souvenir de mon Passage en Hollande – Groeten uit Enschede" en zij omvatte niet alleen de ansichtkaarten maar ook informatie over de opvangplekken (het Rijksquarantainekamp en verschillende tijdelijk leegstaande fabriekshallen) en plakketen van het Enschedese gemeentebestuur waarbij de burgers instructies kregen wat wel en niet van hen verwacht werd tijdens deze Eerste Wereldoorlog waarmee het idee dat deze 'ongemerkt' aan Nederland voorbij zou zijn gegaan werd gelogenstraft.

De tentoonstelling werd op zondagmiddag 4 november geopend met een korte toelichting door de aanstichter, Jan Marinus Jansen, een optreden van solist John Farnon en projectkoor Kanaljerood die liederen uit en over de Eerste Wereldoorlog zongen en een uitvoerige inleiding over het verloop van de Eerste Wereldoorlog door de directeur van de Openbare Bibliotheek Gerard Kocx. Op woensdag 7 november vond een (slecht bezochte) bijeenkomst plaats over de Spaanse Griep die het toch al aanzienlijke dodental in die periode nog eens stevig liet oplopen en op zondag 11 november organiseerden we als Enschede voor Vrede een fietstocht langs de diverse monumenten uit de Eerste Wereldoorlog die Enschede rijk is en waaraan, ondanks het druilerige weer, toch nog door een twintigtal mensen – waaronder één Duitser – werd deelgenomen. Op woensdag 14 november vond een – nog slechter – bezochte filmavond plaats met een tweetal documentaires over Nederland en de Eerste Wereldoorlog en op maandag 19 november een redelijk bezochte bijeenkomst met Meltem Halaceli over de Eerste Wereldoorlog van haar grootvader Sulayman Hadj Ali die in als soldaat van het Ottomaanse leger door de Britten krijgsvangen werd gemaakt en na drie jaar gevangenschap "terug" keerde naar een Turkse Republiek die de plaats had ingenomen van het Ottomaanse Rijk waarvoor hij had gevochten.

Tijdens dit – gezien de omstandigheden – toch redelijk geslaagde project hebben we als Enschede voor Vrede alweer afspraken met de Openbare Bibliotheek gemaakt om in het voorjaar van 2020 iets dergelijks te organiseren rond het einde van de Tweede Wereldoorlog.

Door deze tentoonstelling en bijbehorende activiteiten (waar dus ook nog een Vredestuinbijeenkomst op 8 november bij hoort) is dit jaar afgezien van de reeks miniconcerten waarmee we in 2016 en 2017 in Enschede invulling hebben gegeven aan de landelijke Week van Respect om al doende ook werk te maken van het thema sociale cohesie dat verder in hoofdstuk 5 aan de orde zal komen.

4. WAPENTECHNOLOGIEBASIS TWENTE

De voorgaande hoofdstukken van dit jaarverslag hadden vooral betrekking op de verschillende activiteiten die we als Enschede voor Vrede in 2018 hebben uitgevoerd. Hoewel ook in het onderhavige en de volgende hoofdstukken nog een aantal activiteiten ter sprake zullen komen, is het karakter van deze hoofdstukken

meer inhoudelijk van aard. Er wordt een meer inhoudelijke lijn gezocht achter de hoeveelheid activiteiten en daarbij is het doel ook minder het – overigens uiterst relevante – korte termijn bejag van publiciteit en zichtbaarheid, maar meer het (nog niet zichtbare) langere termijn effect van doorgaande lijnen.

Al vanaf de oprichting hebben we ons als Enschede voor Vrede ook gericht tegen de diverse militaire objecten in deze regio: het – ondanks allerlei toezeggingen nog steeds doorgaande – militaire (mede)gebruik van de (voormalige) Vliegbasis Twenthe en de wapenbedrijven Thales in Hengelo en (Urenco-dochter) Aeronamic in Almelo. Sinds de eerste planvorming van een Technology Base Twente op het terrein van de voormalige Vliegbasis hebben we ook in allerlei inspraakrondes onze zienswijzen naar voren gebracht tegen de stimulering door de lokale overheden van militaire ontwikkel- en testactiviteiten die op deze technologiebasis zouden plaatsvinden. In februari 2017 hebben we op die basis nog ingesproken bij de commissievergadering van Provinciale Staten Overijssel over het Luchthavenbesluit en op grond van de reactie die het College van Burgemeester en Wethouders bij onze zienswijze had gegeven voorafgaand aan de besluitvorming in maart 2018 in de Gemeenteraad van Enschede zijn we op 17 mei in beroep gegaan bij de Raad van State. Naar verluid zal dit beroep in de loop van 2019 door de Raad van State worden behandeld. Net als in 2017 hebben we ook in 2018 (naar aanleiding van de van 3 tot 5 oktober gehouden grote internationale luchtmachtoefening) een brief geschreven aan Provinciale cq. Gedeputeerde Staten waarin we hebben aangegeven dat deze oefeningen in strijd zijn met toezeggingen die rond het begin 2017 genomen Luchthavenbesluit zijn gedaan. En net als in 2017 is daar geen reactie op gekomen. Misschien een punt voor de Provinciale Statenverkiezing in het voorjaar van 2019.

De gevoerde acties tegen Thales zijn hierboven in hoofdstuk 1 al aan de orde gekomen, terwijl in hoofdstuk 2 over de referendumcampagne tegen de wet op de (ook militaire) inlichtingen- en veiligheidsdiensten werd geschreven. Deze bracht ook de Duits-Nederlandse af luisterpost in Eibergen onder onze aandacht. In aansluiting op de Hiroshima-herdenking op maandag 6 augustus is een kleine delegatie van twee Duitsers en één Nederlander naar Eibergen gefietst om dit wereldwijd unieke antennepark in ogenschouw te nemen en één van de destijds beoogde inleiders voor de door ons georganiseerde referendumbijeenkomsten was speciaal om zijn deskundigheid over Eibergen gevraagd maar kon toen niet komen wegens privé-omstandigheden.

Verder heeft de geïntensiveerde samenwerking met de vredesbeweging in het Duitse grensgebied militaire objecten als het hoofdkwartier van het 1ste Duits-Nederlandse legercorps in Münster, de Amerikaanse militaire logistieke basis in Dülmen, maar ook twee militaire opslagplaatsen in Gronau en Ochtrup (weer) onder onze aandacht gebracht en ook het thema ‘Chroom6-vergiftiging’ waarmee defensiemedewerkers op die verschillende opslagplaatsen (ook in Vriezenveen en op de Vliegbasis) te maken hebben. In dat kader kon het in Enschede gevestigde Human Resources centrum van de Nederlandse krijgsmacht nog wel eens relevant zijn en is op basis daarvan ook aan het lijstje militaire objecten toegevoegd.

De Landmachtdagen die in 2018 voor de derde achtereenvolgende keer in Enschede plaatsvonden (en de overeenkomstige *D-day* in Haaksbergen) passen ook in dit thema. Naast de in hoofdstuk 1 beschreven directe protestacties hiertegen is in 2018 ook formeel bezwaar gemaakt bij de gemeente tegen deze Landmachtshow die op 26 juni diende. De gemeente Enschede maakte duidelijk dat zij geen juridische basis heeft om een vergunning voor deze show te weigeren en omdat wij deze ook niet aan konden voeren werd ons bezwaar afgewezen.

5. SOCIALE COHESIE EN VREDESEDUCATIE / VREDE VOOR ENSCHEDE

Een meer structurele aandacht voor de vrede in Enschede zelf staat vooral sinds 2014 op het programma van Enschede voor Vrede. Hoewel we ook in de jaren daarvoor hadden gezien hoe oorlogen en geweldssituaties in het buitenland tot spanningen in de Enschedese samenleving leidden, manifesteerde zich dat in de zomer van 2014 nog eens in het kwadraat toen ongeveer gelijktijdig de Gaza-oorlog in het hele land scherpe protesten veroorzaakte en de verovering door ISIS van Mosul en door christelijke en jezidi-minderheden bewoonde regio's in Noord-Irak de onrust binnen met name de Syrische-Orthodoxe gemeenschap sterk deed oplopen. Samen met de Raad van Levensbeschouwingen en Religies, de Wereldvredesvlam Twente en het Kennisplatform Integratie en Burgerschap heeft Enschede voor Vrede op 21 september dat jaar een (intentie) “Verklaring van Vrede voor Enschede” uitgebracht. In 2015 konden daar meteen handen en voeten aan gegeven worden naar aanleiding van de onrust over de aanslag op de redactie van Charlie Hebdo, de 100-jarige herdenking van de (door de Turkse regering ontkende) Genocide op Armeniërs en Arameeërs en de scherpoplopende discussie over de vestiging van een asielzoekerscentrum in Enschede. Het kwam in dat jaar op initiatief van het landelijk Overleg Joden, Christenen, Moslims en de Raad voor Levensbeschouwingen en Religies in Enschede tot de oprichting van het Team Bruggen Bouwen Enschede en tot een regulier overleg

tussen vertegenwoordigers van de vier organisaties die de Verklaring van Vrede voor Enschede hadden uitgebracht samen met de Aramese Beweging voor Mensenrechten, de Samenwerkende Democratische (Turkse) Organisaties en de Oecumenische Vrouwengroep Twente Bethlehem als “7SPRONG” met ambtenaren van de gemeente Enschede. En dat was allemaal weer net op tijd toen in februari 2016 een terroristische aanslag op een moskee in Enschede werd gepleegd, de gemoederen – nog maar nauwelijks bekomen van de strijd rond het asielzoekerscentrum – weer hoog opliepen naar aanleiding van de nieuwbouw van een andere moskee en in 2017 vlak vóór en vlak na de zomer drastische maatregelen door de gemeente werden genomen rond een (voorgenomen) demonstratie van de anti-islamitische organisatie Pegida. Ons als Enschede voor Vrede bij die eerdere conflicten nog tamelijk onmachtig voelend, hadden we bij de Pegida-demonstratie van 17 september 2017 samen met leden van het Team Bruggen Bouwen Enschede (TBBE) een solidariteitsaanwezigheid georganiseerd in de drie Enschedese moskeeën.

Deze ontwikkeling zette zich in 2018 voort. Pegida kondigde aan een zestien dagen durend dagelijks protest bij de moskee aan de Tweede Emmastraat te zullen organiseren en samen met TBBE organiseerden we een even langdurige solidariteitsaanwezigheid in deze moskee. Die bleek uiteindelijk slechts drie dagen nodig te zijn omdat Pegida het na één enkele protestdag, op zaterdag 21 april, al genoeg bleek te vinden. Anderhalve maand later meldde Rechts in Verzet zich op zondag 3 juni met een tiental demonstranten vlak vóór de deur van de moskee aan de Atjehstraat. Ook daar waren we met een gemengde delegatie, maar die kon niet verhinderen dat de atmosfeer verhit raakte en de politie na één uur moest besluiten de demonstranten te vragen hun actie te beëindigen. Op maandag 1 oktober hield Pegida dan weer een protest bij de moskee aan de Tweede Emmastraat waarbij we dit keer met een zeer omvangrijke groep in solidariteit in de moskee aanwezig waren en ook gasten uit Utrecht hadden die het model later die week kopieerden toen Pegida hun tournee langs vijf Nederlandse steden bij hen afsloot.

De uiteenlopende ervaringen die we al doende hadden opgedaan leidden niet alleen tot belangstelling vanuit andere steden maar ook tot interne discussies, met name binnen het TBBE over de grenzen van de vrijheid van demonstratie en die van de vrijheid van meningsuiting. In november ging binnen het TBBE een werkgroepje aan de slag om de ervaringen op papier te zetten in wat aanvankelijk een ‘draaiboek’ heette maar waarschijnlijk in een nog verder (ook samen met ons) te bewandelen ‘stappenplan’ werd omgevormd terwijl we vanuit Enschede voor Vrede samen met stichting Ebru op de Dag van de Rechten van de Mens, maandag 10 december, in de Openbare Bibliotheek een bijeenkomst organiseerden waarin we Hanneke Gelderblom van het landelijk Overleg Joden, Christenen, Moslims lieten reageren op het eerder dit jaar verschenen rapport “Demonstreren: een schurend grondrecht” van de Nationale Ombudsman. In de zaal zat een 40-tal mensen waaronder een groot aantal leden van het TBBE en van de Enschedese moskeeën.

Inhoudelijke en duurzame ontmoetingen met en tussen verschillende bevolkingsgroepen organiseer je niet tijdens dit soort solidariteitsaanwezigheden bij anti-islamitische protestacties, zo zal één van de conclusies van het draaiboek / stappenplan van het TBBE luiden. Samen met het Katholiek Centrum Welzijnsbevordering Overijssel hebben we als Enschede voor Vrede dan ook subsidie aangevraagd en begin 2018 toegekend gekregen van de provincie Overijssel voor een aantal andere ontmoetingsactiviteiten die we natuurlijk niet in ons eentje (of met z’n tweeën) maar in samenwerking met andere organisaties hebben georganiseerd en met ondersteuning van een stagiair van de Saxion-studierichting *Social Work*. Op 26 januari in de Ontmoetingskerk de activiteit “Identiteit en Veiligheid” over de keuze die veel vluchtelingen en andere migranten in onze samenleving moeten maken: kies ik voor de veiligheid van mijn eigen migrantengemeenschap hier in Enschede of toch voor de vrijheid die de bredere Enschedese samenleving mij kan bieden? Op 10 april in de Hub een bijeenkomst met vertegenwoordigers van verschillende sectoren (politiek, onderwijs, welzijn, werkgelegenheid en religies en levensbeschouwingen) over de bijdrage die zij zouden kunnen leveren aan het voorkomen en bestrijden van polarisatie in de samenleving. Op 6 mei de samen met Alifa Ontmoetingsgroepen Opvoedingsondersteuning georganiseerde wandeling Moeders voor Vrede die bij het oorlogsmonument in het Volkspark begon en via de Syrisch-Orthodoxe kerk aan de Tromplaan, de synagoge aan de Prinsestraat, de Rooms-Katholieke kerk aan de Oude Markt, de moskee aan de Atjehstraat, in de Protestantse kerk aan de Varviksingel eindigde.

Op 8 juni hadden we een Iftar-maaltijd met stichting Ebru in de Wonne, op 17 juni een *Walk in Brunch* bij TETEM en op diezelfde dag vond in de Oase op de Duits-Nederlandse grens aan de Dinkel de *Eine Welt-Tag* plaats waar verschillende deuren waren beschilderd om als zodanig open gezet te worden voor vluchtelingen en migranten. Helaas is in de communicatie iets misgegaan waardoor de aan Enschede voor Vrede toegepaste deur niet door ons zelf is beschilderd maar uiteindelijk door de initiatiefnemers is voorzien van wat zij over en van ons bij elkaar konden vinden. De ontmoeting was er niet minder om!

De in het water gevallen *Walk of Peace* en twee van de drie Vredesweek-bijeenkomsten die door overmacht niet door konden gaan stonden ook in het kader van de bevordering van de sociale cohesie en de vrede voor Enschede en dat geldt ook voor de samenwerking met de Enschedese vestiging van Vluchtelingenwerk Oost-Nederland rond de reeds in hoofdstuk 2 genoemde Vredesbureau-bijeenkomsten rond het Verhaal van een Vluchteling en ook het initiatief tot ontmoetingsbijeenkomsten met vluchtelingen op de vrijdagmiddag die hopelijk in 2019 van start zullen gaan.

Deze hele reeks op sociale cohesie gerichte activiteiten bleek enerzijds aanleiding om op zaterdag 10 maart uitgenodigd te worden voor een landelijke bijeenkomst over deze thematiek op een zgn. zwarte school in de Amsterdamse Bijlmer waar Jan Schaake een inleiding heeft gehouden en ook de stagiaire *Social Work* aanwezig was, anderzijds goed aan te sluiten bij de ideeën die binnen PAX zijn ontwikkeld voor een “Programma Nederland” dat zij naast haar op verschillende buitenlandse gerichte programma’s wil ontwikkelen en waarover vóór de zomer al eens tijdens een bijeenkomst in Utrecht en een bijeenkomst in Enschede nader met ons is gesproken. Op 12 oktober is in onze aanwezigheid daarover ook met de gemeente Enschede overlegd en naar verwachting zal in de loop van 2019 een *pilot*-project van dit programma in Enschede van start gaan.

De vredeseducatiemodule waaraan in de loop van 2017 is gewerkt en die ingebracht zou worden in het bestaande vredeseducatie-aanbod van de Wereldvredesvlam is op 6 maart één keer door ons uitgevoerd op een school. Daarnaast is door leden van Enschede voor Vrede een bijdrage geleverd aan een centrale vredeseducatie-activiteit van de Wereldvredesvlam in de Wonne, maar sindsdien is er weinig meer gebeurd op dit vlak. Ook het beoogde contact met een soortgelijk project van het Vredesbureau Eindhoven is in 2018 niet tot stand gekomen. Misschien vindt in 2019 een doorstart plaats.

6. ANTINUCLEAIRE ACTIVITEITEN

Antinucleaire activiteiten tegen kernenergie stonden eveneens reeds bij haar oprichting op de actieagenda van Enschede voor Vrede en vormden de directe aanleiding om bij de oprichting, tien jaar later, van de nodig geworden rechtspersoon te kiezen voor de naam Vrede- en Duurzaamheidsactiviteiten (Netwerkstad). Het ging (en gaat) bij deze activiteiten voornamelijk om het ondersteunen van de verschillende acties tegen de nucleaire objecten aan de andere kant van de grens. Eind jaren '90 was dat vooral de zogenaamd “tijdelijke” opslag van Duits kernafval bij Ahaus, daarna stonden vooral acties rond Urenco Gronau centraal waarbij we ook steeds weer, met name rond de jaarlijkse herdenking van de ramp bij Tsjernobyl, iets bij Urenco Almelo probeerden te doen. De laatste paar jaren stonden en staan vooral de kerncentrale en de splijtstofstaven-fabriek in Lingën in de belangstelling. De eerste temeer vanwege de ook in Twente uitgedeelde jodiumtabletten tegen de gevolgen van een eventuele kernramp in Lingën; de tweede vooral als leverancier van splijtstofstaven aan de zgn. “rammelende” kerncentrales in het Belgische Doel en Tihange.

Die anti-kernenergiebeweging in Nederland is volledig uit elkaar gevallen en het Landelijk Platform Tegen Kernenergie (LPTK) waar we als Enschede voor Vrede / stichting VEDAN bij waren aangesloten komt al enkele jaren niet meer bij elkaar. In plaats daarvan zijn we een paar jaar geleden het zgn. Urenco Overleg begonnen waarvan naast een aantal leden van Enschede voor Vrede ook Dirk Bannink van stichting Laka (voorheen: Landelijk Anti-Kernenergie-Archief), Udo Buchholz van de AKU Gronau, Christine Burchert van AKU Schüttrorf en Hubertus Zebel, woordvoerder op dit terrein van Die Linke in de Duitse Bondsdag deel uitmaken. Dit overleg is in 2018 op 26 maart bij elkaar geweest. Pogingen om het in dit kalenderjaar nog eens bij elkaar te roepen zijn mislukt. Daarnaast bezoeken leden van Enschede voor Vrede ook wel eens de vergaderingen van de *Aktionsbündnis Münsterland gegen Atomanlagen*, in ieder geval als die na afloop van een maandelijkse *Sonntagsspaziergang* bij Urenco Gronau plaatsvindt.

Gemiddeld zijn er over het hele jaar genomen altijd wel twee Enschedeërs aanwezig bij die maandelijkse *Sonntagsspaziergang* waaraan, eveneens gemiddeld, zo’n tien mensen deelnemen. Ook zijn we, en dan veelal ook als spreker, aanwezig bij de eerste op Goede Vrijdag gehouden *Ostermarsch* van de reeks die tijdens het Paasweekend in Noordrijn-Westfalen wordt gehouden en waarbij de verbanden tussen kernenergie en kernwapens wordt onderstreept. Net als een paar jaar geleden hebben we als Enschede voor Vrede de herdenking van de ramp bij Tsjernobyl dit jaar niet in Almelo gedaan, maar één dag na de eigenlijke dag met kraam op de Oranjestad in Enschede waarbij we – kenmerkend voor de verschuiving van de aandacht naar Lingën – ‘jodiumtabletten’ hebben uitgedeeld en daarbij onder het motto ‘voorkomen is beter dan genezen’ gewezen hebben op de demonstratie die op 9 juni in Lingën zou worden gehouden.

Wat de jaarlijkse Tsjernobylherdenking betreft: in de zomervakantie hebben verschillende leden van Enschede voor Vrede in het stadskantoor van de gemeente Hellendoorn in Nijverdal de tentoonstelling

bezoekt van de Wierdense fotografieclub die foto's van de spookachtige omgeving van Tsjernobył anno nu hebben gemaakt. We zijn in overleg met hen en de Openbare Bibliotheek Almelo om deze foto's rond de Tsjernobyłherdenking van 2019 dan daar tentoongesteld te krijgen. Ook als een soort 'Wiedergutmachung' van het conflict met de Almelse Openbare Bibliotheek enkele jaren geleden toen deze op het laatste moment een tentoonstelling over het protest 40 jaar voordien tegen de komst van Urenco afblies.

Terug naar de mobilisatie voor Lingen. Op 14 mei vond in Emmen een door de SP-afdelingen in de provincies Drenthe en Overijssel georganiseerde voorlichtingsbijeenkomst plaats waarbij ongeveer het halve Urenco-Overleg aanwezig was, inclusief Hubertus Zdebel die hier als spreker optrad. Een door ons aan GroenLinks voorgestelde soortgelijke voorlichtingsbijeenkomst in het nog dichterbij Lingen gelegen Denekamp of Oldenzaal kwam niet van de grond terwijl de Vredestuinbijeenkomst van 14 juni die we hadden gewijd aan deze demonstratie die aanvankelijk op 16 juni zou plaatsvinden maar ergens in het voorjaar een week naar voren is gehaald, qua bezoekersaantal geen groot succes was. Dat was ons bezoek aan de demonstratie in Lingen zelf wel. Hoewel zelf slechts met vier leden van Enschede voor Vrede en één meerijsende GroenLinkser aanwezig, had de komst van een tweetal bussen vol SP-ers uit de oostelijke provincies ook de Oost-Nederlandse pers naar Lingen gebracht waar we als Enschede voor Vrede – samen met enkele SP-woordvoerders – zowel bij RTV Oost als in de Twentsche Courant Tubantia aan het woord en in beeld kwamen. Onze langjarige betrokkenheid bij de grensoverschrijdende antinucleaire activiteiten leidde ertoe dat we als Enschede voor Vrede de Nederlandse spreker op het podium mochten leveren, ondanks het feit dat de SP een Tweede Kamerlid had meegenomen.

Op dinsdagmiddag 2 oktober waren met één persoon aanwezig bij de picketline die onze Duitse collega's hadden georganiseerd bij de poort van Urenco waar de Duitse Bondsdagleden Sylvia Kotting-Uhl (*Bündnis 90 / Die Grünen*) en Hubertus Zdebel (*Die Linke*) een gesprek met de directie zouden voeren over het door hen ingediende wetsvoorstel om Urenco (in ieder geval het Duitse aandeel daarin) te sluiten. Deze hele ontwikkeling hebben we aan de Nederlandse kant niet wereldkundig kunnen maken omdat het maar niet wilde lukken een Urenco-Overleg tot stand te brengen.

Iets dergelijks wreekte zich ook toen we begin december vanuit Enschede voor Vrede bij verschillende fracties in de Enschedese Gemeenteraad met een motie hebben lopen leuren die de Haaksberger Gemeenteraad in november had aangenomen om hun zorgen over de ontwikkelingen rond de "tijdelijke" opslagplaats voor nucleair afval in Ahaus tot uitdrukking te laten komen. We bleken inhoudelijk niet bij machte om die ontwikkelingen overtuigend te schetsen en in de Enschedese Gemeenteraad is dus (nog) geen motie van die strekking aangenomen (misschien in 2019?). Inmiddels blijken de Ahauser en Haaksberger zorgen wel bij de Euregio geagendeerd te zijn.

En helemaal aan het eind van het jaar werd de Euregio opgeschrikt door een incident in de splijtstofstavenfabriek in Lingen. Bij de eerste protestactie, één week na dit incident, was vanuit Nederland alleen een GroenLinkser aanwezig. Vier dagen later, bij een picket-line voorafgaand aan een Lingense Gemeenteraadsvergadering over dit incident verkeerde hij in het gezelschap van twee leden van Enschede voor Vrede. Ook dit wordt in 2019 vervolgd.

Onder de noemer antinucleaire activiteiten passen ook wel de activiteiten die we als Enschede voor Vrede tegen kernwapens organiseren, in samenwerking met het betreffende campagneteam van PAX en met onze Duitse samenwerkingspartners proberen we in dat kader tot een gezamenlijke initiatief te komen van het 30-tal Burgemeesters voor Vrede die de Euregio telt. In dit kader hebben we eind januari 2018 een brief aan de burgemeester van Enschede gestuurd en op 12 april een gesprek met hem gevoerd. Om het verdere plan tot uitvoering te brengen hebben we bij de Wetenschapswinkel van de UT een aanvraag ingediend om door een ter zake deskundige student ondersteund te worden. Ook dit krijgt hopelijk in 2019 een vervolg.

7. INTERNE ORGANISATIE

Hoewel de hierboven opgesomde activiteiten mogelijk anders doen vermoeden, is Enschede voor Vrede nog steeds een vrijwilligersorganisatie. Gelukkig in de loop van 2018 ondersteund door een drietal maatschappelijke en één HBO-stagiair(e)s en ook de samenwerking met diverse andere organisaties in en rond Enschede betekent dat de slagkracht in de praktijk groter is dan waartoe we alleen met een tiental vrijwilligers in staat zouden zijn. Toch vormen de maandelijkse bijeenkomsten van dit tiental de motor die het proces gaande houdt. Soms met een zo volgeladen agenda dat één keer tot een tweede vergadering besloten moest worden om deze afgewerkt te krijgen.

Voor de interne communicatie is in het voorjaar besloten om tussen de maandelijkse vergaderingen door een wekelijks bulletin rond te sturen met daarin de belangrijkste tussentijdse ontwikkelingen, soms ook

voorzien van beslispunten die niet op een eerstvolgende vergadering kunnen wachten. Voor de communicatie met inmiddels een honderdtal mensen binnen Enschede en omgeving die hebben aangegeven dit op prijs te stellen, wordt doorgaans aan het begin van de maand een mailing verstuurd met de aankondiging van de komende activiteiten en – sinds de zomer van 2018 – een korte impressie van de activiteiten die de afgelopen maand hebben plaatsgevonden. Mede met oog op die maandelijkse mailingen hebben we in het voorjaar van 2018 ook een privacy-reglement opgesteld waartoe we onder de AVG verplicht zijn.

Met het oog op de financiële middelen tenslotte hebben we naast de in het voorgaande reeds genoemde subsidies van de landelijke Referendumcommissie en van de Provincie Overijssel ook dit jaar weer een beroep kunnen doen op het Fonds Vredesprojecten (voor de activiteiten tegen de Wapentechnologiebasis en de antinucleaire activiteiten) en de Gemeente Enschede (voor de activiteiten ter bevordering van de sociale cohesie in de stad, met name ook de Vredesweek). Maar naast deze subsidies zullen we ook een beroep moeten (blijven) doen op particuliere donaties. Daartoe waren in 2017 de statuten van de stichting VEDAN al licht gewijzigd zodat we met succes de status van Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) konden verkrijgen waardoor giften aan onze stichting aftrekbaar zijn van de belasting. Om meer mensen tot het donateurschap te verleiden is afgelopen jaar afgesproken om met structurele donateurs aan het begin van het kalenderjaar een bijeenkomst te hebben om aan de hand van het jaarverslag en het jaarplan de activiteiten en plannen van Enschede voor Vrede met een breder gezelschap te kunnen bespreken. Ook dat zal in 2019 voor het eerst zijn beslag krijgen.

FINANCIËN

VOLGT

ACTIVITEITENOVERZICHT INGEVULD OP DE KALENDER

wknr.	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zat.	zon.
01	1 januari Nieuwjaarsdag	2 januari	3 januari	4 januari	5 januari	WAKE	
02	8 januari	9 januari	10 januari	11 januari VREDESTUIN	12 januari		
03	15 januari	16 januari	17 januari	18 januari	19 januari		
04	22 januari	23 januari	24 januari	25 januari	26 januari IDENTITEIT EN VEILIGHEID		
05	29 januari	30 januari	31 januari	1 februari	2 februari	WAKE	
06	5 februari	6 februari	7 februari	8 februari VREDESTUIN	9 februari		
07	12 februari	13 februari	14 februari	15 februari	16 februari		
08	19 februari	20 februari	21 februari	22 februari	23 februari		
09	26 februari	27 februari	28 februari	1 maart	2 maart	WAKE	
10	5 maart	6 maart	7 maart	8 maart VREDESTUIN	9 maart		
11	12 maart	13 maart STUD.GENER.	14 maart	15 maart	16 maart	REFEREN- DUM- KRAAM	
12	19 maart	20 maart STUD.GENER.	Raadsverkiezing. 21 maart REFERENDUM	22 maart	23 maart		
13	26 maart	27 maart	28 maart	29 maart	Goede Vrijdag 30 maart OSTERMARSCH	OSTER- MARSCH MÜNSTER	Eerste Paasdag
14	Tweede Paasdag 2 april OM DÜLMEN	3 april	4 april	5 april	6 april	WAKE	
15	9 april	10 april INEUMANITY POLARISATIE	11 april	12 april VREDESTUIN	13 april		
16	16 april	17 april	18 april	19 april	20 april	WAKE	BIJ
17	23 april MOSKEE	24 april	25 april	Tsjernobyldag 26 april	Koningsdag 27 april TSJERNOBYLACTIE		
18	30 april	1 mei	2 mei	3 mei	4 mei Dodenherdenking	WAKE	MOEDERS VOOR VREDE
19	7 mei	8 mei	9 mei	10 mei Hemelvaartsdag	11 mei MÜNSTER		
20	14 mei	15 mei	16 mei	17 mei	18 mei		Eerste Pinkster
21	21 mei Tweede Pinkster	22 mei	23 mei	24 mei	25 mei	PROTEST LAND- MACHTDAG	
22	28 mei	29 mei	30 mei	31 mei	1 juni	WAKE	WAKE BIJ MOSKEE
23	4 juni	5 juni	6 juni	7 juni	8 juni IFTAR	LINGEN	
24	11 juni	12 juni	13 juni	14 juni VREDESTUIN	15 juni		TETEM / OASE
25	18 juni	19 juni	20 juni	21 juni	22 juni		
26	25 juni	26 juni	27 juni	28 juni	29 juni		
27	2 juli	3 juli	4 juli	5 juli	6 juli	WAKE	
28	9 juli	11 juli	11 juli	12 juli	13 juli		
29	16 juli	17 juli	18 juli	19 juli	20 juli		
30	23 juli	24 juli	25 juli	26 juli	27 juli		

TIJDSHEMA (vervolg)

wknr.	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zat.	zon.
31	30 juli	31 juli	1 augustus	2 augustus	3 augustus	WAKE	
32	Hiroshimadag 6 augustus DIE-IN	7 augustus	8 augustus	9 augustus	10 augustus		
33	13 augustus	14 augustus	15 augustus	16 augustus	17 augustus		
34	20 augustus	21 augustus	22 augustus	23 augustus	24 augustus		
35	27 augustus	28 augustus	29 augustus	30 augustus	31 augustus	WAKE	
36	3 september	4 september	5 september	6 september	7 september		SINAN CAN
37	10 september	11 september	12 september	13 september VREDESTUIN	14 september	V	R
38	17 september E	18 september D	19 september E	20 september S	Dag vd Vrede 21 september W	E	E
39	24 september	25 september K	26 september	27 september	28 september		THALES ACTIE
40	1 oktober WAKE BIJ MOSKEE	2 oktober MAHNWACHE	3 oktober	4 oktober	5 oktober	WAKE	
41	8 oktober	9 oktober	10 oktober	11 oktober VREDESTUIN	12 oktober		
42	15 oktober	16 oktober	17 oktober	18 oktober	19 oktober THALES ACTIE		
43	22 oktober	23 oktober	24 oktober	25 oktober	26 oktober		
44	29 oktober	30 oktober	31 oktober	1 november	2 november	WAKE	OPENING EINDE WOI
45	5 november	6 november	7 november SPAANSE GRIEP	8 november VREDESTUIN	9 november		FIETS- TOCHT WOI
46	12 november	13 november	14 november WOI IN NL	15 november	16 november		
47	19 november WOI IN MO	20 november	21 november	22 november	23 november	DÜL- MEN	
48	26 november	27 november	28 november	29 november	30 november	WAKE	
49	3 december	4 december	5 december	6 december	7 december		
50	10 december 'DEMONSTREREN'	11 december	12 december	13 december VREDESTUIN	14 december		
51	17 december LINGEN	18 december	19 december	20 december	21 december		
52	24 december	25 december Eerste Kerstdag	26 december Tweede Kerstdag	27 december	28 december		
53 / 1	31 december	1 januari Nieuwjaarsdag	2 januari	3 januari	4 januari	WAKE	

legenda:	feest- en herdenkingsdagen (+ schoolvakanties)	sociale cohesie activiteiten	wakes en protestacties	Vredestuin- en andere lezingen	Vredesweek	antinucleaire activiteiten
----------	--	------------------------------	------------------------	--------------------------------	------------	----------------------------